

Vierde rapportage Interventieteam Vastgelopen situaties (juni 2023 – maart 2024)

Versie 25 maart

Inleiding

In het Groningse aardbevingsgebied doet zich een aantal vastgelopen situaties voor die met behulp van bestaande regelingen of door bestaande partijen, binnen hun huidige bevoegdheden, niet op een redelijke of adequate wijze opgelost kunnen worden. Om een bijdrage te leveren aan het oplossen van deze schrijnende situaties, zijn in de Bestuurlijke afspraken versterking Groningen (6 november 2020) door Regio en Rijk aanvullende afspraken gemaakt. Voor de uitvoering van deze afspraak heeft het Interventieteam Vastgelopen Situaties ruim mandaat gekregen om maatwerkoplossingen te bieden aan bewoners van wie het dossier is vastgelopen. Binnen deze Bestuurlijke afspraken is € 50 mln. vrijgemaakt. Met de interventies van het Interventieteam kan aan deze bewoners weer perspectief worden geboden.

Het Interventieteam bestaat uit een directielid van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), een bestuurslid van het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) en een onafhankelijk voorzitter (Geert-Jan ten Brink). Het Interventieteam werkt op afstand van de dagelijkse werkzaamheden van het IMG en de NCG. In de uitvoering doet het Interventieteam een beroep op de uitvoeringsorganisaties NCG en/of IMG. De voorzitter geeft hiertoe een bindend advies aan de directeur NCG en/of voorzitter IMG.

In deze rapportage geeft het Interventieteam aan haar opdrachtgevers (Regio en Rijk) inzicht in de werkzaamheden en resultaten die tot nu toe zijn behaald. Deze rapportage beslaat de periode van juni 2023 tot en met maart 2024. De voorbereiding van het werk van het Interventieteam startte formeel in juni 2021. Met de eerste aanmelding in september 2021 begon het Interventieteam daadwerkelijk met de behandeling van vastgelopen situaties. Deze rapportage beslaat grotendeels het derde jaar van ons werk.

Werkwijze

Burgemeesters van de aardbevingsgemeenten kunnen situaties aandragen die vastgelopen zijn en waarvan zij menen dat het Interventieteam toegevoegde waarde kan hebben. Ook vanuit de NCG en het IMG kunnen cases aangedragen worden. Op basis van de beschikbare informatie bij de gemeente, de NCG en het IMG wordt bepaald of het Interventieteam een casus in behandeling neemt. Alle cases die door de NCG, het IMG of in samenloop regulier verder kunnen worden gebracht vallen buiten de scope en aandacht van het Interventieteam.

Zodra het Interventieteam een casus in behandeling neemt, werken we toe naar een maatwerkoplossing. De cases zijn niet voor niets vastgelopen en in de regel zeer complex door verschillende oorzaken. Denk aan een combinatie van knelpunten veroorzaakt door aardbeving(en), vastgelopen bedrijfsvoering (mkb), erfgoed (vereisten), financiën, privéomstandigheden, gezondheidssituatie, sociale problematiek en/of wantrouwen of onvermogen om met de complexiteit van de overheid om te gaan.

Om perspectief te kunnen bieden in deze situaties, zijn nauw overleg met bewoners en betrokken instanties en volledige openheid van zaken belangrijke voorwaarden voor het bereiken van een oplossing. Uiteindelijk wordt er een voorstel aan de betreffende bewoners gedaan, die daarop een eigen afweging maken. Vervolgens adviseert het Interventieteam IMG en/of NCG om dit voorstel uit

te voeren. Het gaat om een bindend advies; de NCG en/of het IMG nemen adviezen van het Interventieteam altijd over en voeren deze uit.

Het afgelopen jaar lag de focus op het verder brengen van casuïstiek en het verder inrichten van het (ondersteunings)team vanuit NCG en IMG.

Als gevolg van een klacht (in 2022) aangaande leden van het Interventieteam is overwogen een eigen klachtenregeling in te richten. Uiteindelijk is, na overleg met de juridische afdelingen van IMG en NCG, besloten hiervan af te zien. We kiezen voor een pragmatische aanpak. Eén (afgewezen) klacht vormt geen legitimatie voor het inrichten van een eigen procedure. Het werk van het Interventieteam is immers gericht op het bieden van maatwerkoplossingen aan gedupeerden. De betreffende klacht is destijds in behandeling genomen door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Hiermee was er de gewenste afstand tot de aangeklaagden. Met het Ministerie zijn we in overleg om deze indertijd gekozen lijn te continueren.

Samenwerking met de Commissie Bijzondere Situaties

Het Interventieteam en de Commissie Bijzondere Situaties (CBS) werken intensief en goed samen op casus niveau. Zowel voor reeds aangemelde situaties als bij nieuwe aanmeldingen kijken we gezamenlijk naar de meest passende route voor het bieden van een oplossing. Waar het Interventieteam zich vooral richt op knelpunten in schadeafhandeling, versterking en combinaties met bijvoorbeeld erfgoed, heeft het CBS ervaring met problematiek van sociaal-psychologische aard en (dreigende) financiële problemen. Onze inzet is om het juiste vangnet te bieden voor bewoners die in een bijzondere en/of schrijnende situatie zijn terechtgekomen.

Resultaten

Oplossingen door tussenkomst van het Interventieteam zijn altijd maatwerk en daarmee ook divers. Het kan gaan om extra begeleiding voor bewoners, coördinatie om te komen tot een analyse, ontwerp en bouwplan, opstellen plan van aanpak met samenhangende maatregelen (bijvoorbeeld verplaatsing, sloop en alternatieve nieuwbouw), het aanboren en combineren van subsidies, een financiële bijdrage naast reguliere middelen om plan te kunnen uitvoeren, overnemen van financiële knelpunten, opkoop woning, oplossing in extra technische maatregelen ten behoeve van een woning, specifieke vervangende huisvesting.

Tabel 1: Overzicht casussen Interventieteam Vastgelopen Situaties juni 2020 – maart 2024

Casussen	Totaal	Verder gebracht en/of tussenoplossingen ingezet	Nog niet verder gebracht
Eemsdelta	14	13	1
Groningen	4	4	-
Het Hogeland	6	6	-
Midden-Groningen	16	10	6
Oldambt	6	6	-
Veendam	1	1	-
Westerkwartier	1	1	-
Totaal	48	41	7

Nadere toelichting:

De afgelopen periode zijn vijf nieuwe casussen aangenomen die niet regulier door de uitvoeringsorganisaties konden worden opgepakt. Het beperkt aantal nieuwe aanmeldingen hangt vermoedelijk samen met het verruimde van het mandaat van IMG en NCG.

Als een casus is verder gebracht wilt dit niet zeggen dat deze al definitief is opgelost. Het verder brengen kan bijvoorbeeld betrekking hebben op het bieden van een tijdelijke oplossing, dan wel dat de financiering voor de oplossing geregeld is. Ook kan een project in de uitvoeringsfase zitten, maar is het nog niet definitief afgerond. In al deze situaties houdt het interventieteam de vinger aan de pols. We monitoren de uitvoering (12 situaties) dan wel hebben we nog de regie over de oplossing (21 situaties). De overige situaties (15) zijn afgerond.

Financiële verantwoording

Voor het Interventieteam is € 50 miljoen beschikbaar gesteld door Rijk en Regio. Hiervan is inmiddels € 13 miljoen bestemd. In de vorige periode (tot juni 2023) was er voor € 6,9 miljoen bestemd. Omdat de oplossing per casus verschillend is, variëren de kosten per casus ook. Het Interventieteam streeft ernaar met de NCG en het IMG om gemaakte kosten via reguliere processen

te dekken. Indien nodig kan het Interventieteam vervolgens per casus benodigde middelen aanvullen van uit eigen budget. Er zijn op dit moment voldoende middelen beschikbaar.

Tussentijdse conclusies en observaties

Het komen tot een oplossing is vaak een langdurig proces. Het Interventieteam start bij een complexe casus altijd met het goed in beeld krijgen van de problematiek. Dat vraagt soms aanvullend onderzoek en/of het betrekken van deskundigheid. Vervolgens worden vaak verschillende oplossingsrichtingen verkend en in een aantal gevallen zijn tussenoplossingen nodig. Er is altijd sprake van een complex samenspel van verschillende belangen (wensen bewoners, erfgoed, ruimtelijke ordening, subsidiemogelijkheden). Eenvoudige oplossingen bestaan veelal niet; elke vastgelopen situatie vraagt om veel geduld en inzet van alle betrokkenen.

De samenloop van de diverse problematiek binnen één casus vereist goede samenwerking tussen de verschillende betrokken organisaties, zoals bijvoorbeeld de betrokken gemeente, de provincie Groningen, de diverse loketten (Agro, MKB, Erfgoedloket), het CBS en het woonbedrijf. Essentieel is dat de regie over een vastgelopen situatie ligt bij één partij. Daar waar deze is neergelegd bij het Interventieteam, voeren wij de regie.

Aandachtspunten

Afbakening

Het Interventieteam is bedoeld voor vastgelopen situaties door aardbevingen en waar de bestaande voorzieningen geen soelaas (meer) bieden. In de praktijk zien we dat druk van buitenaf nogal eens leidt tot het in behandeling nemen van een dossier. Het Interventieteam kijkt in overleg met IMG, NCG en de gemeenten daarom eerst wat regulier en binnen de bestaande kaders mogelijk is. Een door de gemeenten aangedragen dossier, welke regulier afgehandeld dient te worden, wordt veelal door het interventieteam gevolgd op de voortgang.

Gerechtelijke procedures

Helaas had het Interventieteam in een enkel geval te maken met gerechtelijke procedures tegen de Staat. Deze werken niet alleen vertragend, er zijn ook inkomsten mee gemoeid voor derde partijen. Wanneer betrokkenen ervoor kiezen om gerechtelijke procedures te (blijven) voeren, dan past het Interventieteam hiervoor slechts begrip, maar ook een afwachtende houding. Helaas spelen juridische adviseurs hierin soms een sterke bepalende rol, die lang niet altijd beter uitpakt voor betrokkenen.

Staatssteun

Bij de zoektocht naar oplossingen voor ontstane ellende wordt het Interventieteam steeds vaker geconfronteerd met vragen over mogelijke staatssteun. Dit werk veelal remmend in relatie tot het oplossen van de problematiek en is vaak ook niet uit te leggen.

De maatregelen vanuit het interventieteam zijn altijd gericht op het oplossen van ernstig vastgelopen situaties waarvan de basis ligt bij de aardbevingsproblematiek. De parlementaire enquêtecommissie concludeert dat er sprake is van ereschuld die ingelost moet worden. Het Interventieteam levert maatwerk in een beperkt aantal en uitzonderlijke situaties, waarin bewoners zijn vastgelopen door regels en procedures. Bij een menselijke en milde benadering mag staatssteun niet de (volgende) belemmering vormen.

We roepen de betrokken overheden (Rijk en provincie) op om tot oplossingen hiervoor te komen en om te zorgen dat de noodzakelijke maatregelen niet onder de noemer van staatsteun vallen.

Contact gemeenten en provincie

Steeds vaker treedt het Interventieteam op als vraagbaak voor burgemeesters. Daarbij kan het gaan om informatieve vragen of vragen over afstemming, samenhang en voortgang van casuïstiek. Daarnaast zoekt het Interventieteam actief contact met de gemeenten en met de provincie Groningen indien dit in verband met de voortgang van een casus gewenst is. Dit gebeurt zowel ambtelijk als bestuurlijk. Het Interventieteam is ook de afgelopen periode bestuurlijk op bezoek geweest bij de betrokken gemeenten.

Bejegening

In de afgelopen periode hebben we helaas enkele keren te maken gehad met ongewenst gedrag van gedupeerden dan wel hun adviseurs. Hierbij moet u denken aan erg intimiderend en soms bedreigend overkomend gedrag aan het adres van medewerkers van IMG, NCG en de voorzitter. Dit vinden wij volstrekt ongepast en verwerpelijk.

Gelukkig beschikken de beide organisaties over goede protocollen, waarmee ze de zorgtaak richting hun medewerkers konden oppakken. In voorkomende gevallen zijn adequate maatregelen genomen, ook in goede samenwerking met de betrokken gemeente, richting de veroorzakers van het ongewenste gedrag.

Afrondend

Het Interventieteam is in staat om te komen tot maatwerkoplossingen in vastgelopen situaties. Feit blijft dat het bieden van perspectief vaak ingewikkeld is en veel tijd en inspanning kost. We zoeken namelijk naar duurzame oplossingen en elke casus is specifiek en vraagt maatwerk en creativiteit. We zijn tevreden over de ontwikkelingen van het afgelopen jaar. Het interventieteam blijft nodig om in voorkomende situaties (zicht op) perspectief te kunnen bieden. Daaraan blijven wij vol energie en inzet werken.

Wij hopen u met deze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Uiteraard zijn wij bereid tot het geven van nadere toelichting. De volgende rapportage is voorzien in het tweede kwartaal van 2025.

Namens het Interventieteam,

G.J. ten Brink,

Onafhankelijk voorzitter

E.C.M. van Schie,

Bestuurslid IMG

M. Ferwerda

Plaatsvervangend directeur NCG